

Ewolucja rdzenia egzekutywy za rządów premiera Abe w Japonii

Popularnonaukowe streszczenie projektu

Władza premierów w Japonii była tradycyjnie ograniczana istnieniem dwóch rodzajów graczy weto: biurokratów ministerialnych oraz posłów partii rządzącej. O ile reformy systemu wyborczego i rządu centralnego z lat 90. XX wieku stworzyły nowe instrumenty instytucjonalne do sprawowania przywództwa w sposób odgórny, zdolność rdzenia egzekutywy (premierów i ich najbliższego otoczenia) do niezależnego kształtowania polityki nadal w dużym stopniu zależała od indywidualnych zdolności szefów rządu. Jednym z czynników, który wyraźnie ograniczał władzę premiera były ich krótkie kadencje. Na przykład w latach 2006-2012 urząd szefa rządu sprawowało w Japonii aż sześć osób, zaś każda z nich utrzymała się u władzy przez mniej więcej rok.

Celem niniejszego projektu jest zbadanie reform w procesie decyzyjnym w rządzie Japonii od objęcia urzędu premiera przez Abe Shinzō w grudniu 2012 roku do spodziewanego końca jego kadencji jako przewodniczącego Partii Liberalno-Demokratycznej (PL-D) we wrześniu 2018 roku. Abe jest pierwszym premierem Japonii od czasów Koizumiego Jun'ichirō (2001-2006), który zdołał utrzymać się u władzy przez dwie kolejne kadencje prezesa partii rządzącej. Co więcej, ma szansę zostać wybranym na trzecią kadencję i stać się tym samym najdłużej urzędującym premierem w historii Japonii. Z tego powodu jego kadencja stanowi rzadką okazję zbadania wpływu długiego okresu sprawowania władzy przez jednego premiera na mechanizmy decyzyjne. Problematyka centralnego przywództwa politycznego za drugiej administracji Abe spotkała się z dużym zainteresowaniem japońskich politologów, ale do tej pory opublikowano jedynie częściowe analizy reform w procesie decyzyjnym wprowadzonych od grudnia 2012 roku. Biorąc to pod uwagę, niniejszy projekt jest nowatorski nie tylko w Polsce, ale również na poziomie międzynarodowym.

Zgodnie z teorią stopniowej zmiany instytucjonalnej zakres reform instytucjonalnych musi być dostosowany do siły graczy weto oraz poziomu swobody w interpretacji i implementacji reguł. Wnioskodawca twierdzi, że w przeciwieństwie do swoich poprzedników premier Abe zdołał nie tylko wykorzystać osłabienie graczy weto spowodowane wcześniejszymi reformami, ale również zainicjować proces redefinicji nieoficjalnych zasad procesu decyzyjnego. Reformy za drugiego gabinetu Abe były realizowane dzięki pełnemu wykorzystaniu już istniejących struktur raczej niż poprzez ich nagłe zastąpienie nowymi. Wykorzystanie długoterminowych zmian w układzie sił w rządzie, razem ze stopniowym tworzeniem nowych organów decyzyjnych (zwłaszcza Rady Bezpieczeństwa Narodowego i Biura Gabinetu ds. Personalnych) umożliwiło wzmocnienie zdolności koordynacyjnych przez rdzeń egzekutywy. Z kolei w ramach rdzenia egzekutywy to Sekretariat Gabinetu okazał się kluczowym ośrodkiem decyzyjnym. Projekt zanalizuje dalekosiężny wpływ owych zmian na system polityczny Japonii.

Skuteczność nowych struktur instytucjonalnych za rządów Abe będzie zbadana poprzez studia przypadku odnoszące się do badanej teorii. Studia przypadku zostaną poświęcone takim kluczowym procesom, jak implementacja „trzech strzał” Abenomiki (ekonomiki Abe), przełożenie na później podwyżki podatku konsumpcyjnego czy rewizja interpretacji Konstytucji Japonii odnośnie do uczestnictwa Japonii w paktach samoobrony zbiorowej. Projekt przyczyni się do uzupełnienia wiedzy na temat warunków koniecznych do przeprowadzenia udanej stopniowej zmiany instytucjonalnej w systemach politycznych charakteryzujących się relatywnie silnymi graczami weto i opartych na licznych nieformalnych regułach sprawowania władzy.